

Ilgospējas pārskatu ierobežotās pārbaudes – obligāta prasība jau pavisam drīz 1/3/24

Ilgospējas pakalpojumu vadītāja, PwC
Latvija
Maija Orbidāne

Vecākā revidente, PwC Latvija
Ance Ziemele

Gatavojoties Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīvas (CSRD) prasību ieviešanai, šajā rakstā meklēsim atbildes uz jautājumiem, kāpēc ir nepieciešama ilgtspējas pārskatu ārējā pārbaude, kādas ir sagaidāmās pārbaudes procedūras un kā tām pēc iespējas labāk sagatavoties.

Kāpēc ir nepieciešama ilgtspējas pārskatu ārējā pārbaude?

Pirmais un, protams, nozīmīgākais no atbilstības iemesliem ir tas, ka ārējo pārbaudi tieši paredz regulējums. Piemēram, CSRD nosaka, ka par sniegtajām ilgtspējas ziņām jāsaņem to ticamību apliecinošs ziņojums.

Lai gan šādas obligātas prasības līdz šim nav bijis, jau šodien ir uzņēmumi, kas izvēlas apliecināt sagatavoto ilgtspējas pārskatu kvalitāti un atklātās informācijas ticamību, brīvprātīgi piesaistot zvērinātu revidentu, kas veic ilgtspējas pārskatu neatkarīgu pārbaudi. Lielu daļu ilgtspējas pārskatu šobrīd sagatavo saskaņā ar Global Reporting Initiative standartiem, kuros kā labā prakse ir uzsvērtā revidenta piesaiste, lai saņemtu ārējo apliecinājumu par ilgtspējas pārskata atbilstību piemērotajam standartam, vairojot arī uzņēmumu pievilcību un uzticamību, piemēram, investoru acīs.

Otrkārt, ilgtspējas pārskata pārbaude var būt nepieciešama, ja jūsu uzņēmums ir kāda liela starptautiska uzņēmuma piegādes ķēdes daļa un ir nepieciešams ziņot par sniegumu ilgtspējas jomā kopā ar ārēju datu ticamības apliecinājumu jeb pārbaudes ziņojumu.

Pārbaudes ziņojumu var būt nepieciešams iesniegt kopā ar konkrētiem ilgtspējas datiem vai pilnu ilgtspējas pārskatu gadījumā, ja uzņēmums vēlas uzsākt sadarbību ar kādu lielu starptautisku uzņēmumu (sniegt tam savus pakalpojumus vai pārdod preces) un viens no pretendenta pārbaudes kritērijiem ir sniegt pieprasīto informāciju kopā ar revidenta apliecinājumu.

Varam secināt, ka ilgtspējas pārskatu ārējās pārbaudes nebūt nav jaunums, taču līdz ar jauno regulējumu tās noteikti kļūs obligātas, kā arī pamatīgākas un nopietnākas – latīņa attiecībā uz informācijas kvalitāti noteikti būs augstāka.

Ilgspējas pārskata pārbaude – ar pietiekamu pārlicību vai ierobežotu pārlicību?

Izšķir divu veidu pārbaudes, un revidenti izdod divus dažādus apliecinājuma ziņojumus par ilgtspējas pārskatiem – pietiekamas pārlicības un ierobežotas pārlicības ziņojumus.

Pietiekamas pārlicības apliecinājuma uzdevums ir pārbaude ar augstu pārlicību, kur revīzijas secinājumi tiek izteikti apgalvojuma formā, ka revidents ir guvis pietiekamu pārlicību par pārbaudāmo priekšmetu un tas ir (vai nav) atbilstīgs visos būtiskajos aspektos, kā arī sniedz skaidru un patiesu priekšstatu saskaņā ar

piemērotajiem ziņošanas kritērijiem.

Ierobežotas pārlicības apliecinājuma uzdevums nozīmē – balstoties uz veiktajām procedūrām, revidents secina, ka tā uzmanības lokā nav nonākuši tādi apstākļi vai fakti, kas liktu uzskatīt, ka pārbaudāmais priekšmets (šajā gadījumā ilgtspējas pārskats) nav sagatavots visos būtiskajos aspektos atbilstoši ziņošanas kritērijiem.

Pirmajos gados, kad stāsies spēkā regulējums, kas paredz obligātas ilgtspējas pārskatu pārbaudes, būs jāveic ierobežotas pārlicības pārbaudes, līdz ar to šajā rakstā sīkāk apskatīsim tieši šo pārbaudes veidu. Vēlākajos gados ir paredzēta pāreja uz pietiekamas pārlicības pārbaudēm, tuvinot ilgtspējas pārskata pārbaudes tam, kā finanšu pārskati tiek pārbaudīti jau šobrīd. Lai šī pāreja varētu notikt, ir nepieciešami atbilstoši revīzijas standarti, kas šobrīd ir izstrādes procesā, taču noteikti paies vairāki gadi līdz to spēkā stāšanās brīdim.

Ilgspējas pārskata pārbaudi varam sadalīt četros būtiskos posmos: revidenta izvēle, pārbaudes plānošana, procedūru veikšana, gala ziņojumu sniegšana.

Revidenta izvēle

Process norit visefektīvāk, ja ilgtspējas pārskatu revidē tā pati zvērinātu revidentu sabiedrība, kas revidē finanšu pārskatu, jo pretējā gadījumā divi dažādi ziņojumi, kas ietverti vienā dokumentā, ir sarežģītāk plānojami, kas var novest pie ilgākiem darba izpildes termiņiem, papildu izmaksām un dažādām procesuālām nepilnībām (piemēram, vieni un tie paši jautājumi no dažādiem revidentiem un lielāka iespēja, ka ilgtspējas pārskatā atklātā informācija var būt pretrunā ar finanšu pārskatā atspoguļoto).

Pārbaudes plānošana

Uzņēmumam šī ir aisberga neredzamā daļa, jo tā aizņem diezgan daudz laika revidenta pusē un mazāku laiku tajā tiek iesaistīts revidējamais uzņēmums. Plānošanas ietvaros revidents izpēta uzņēmumu, iepazīstas ar tā stratēģiju un mērķiem, kā arī ilgtspējas pārskata sagatavošanas procesu. Balstoties uz ievākto informāciju, tiek izvērtēti riski un sastādīts veicamo procedūru plāns. Jau plānošanas posmā revidents aptuveni nosaka, kādi būs būtiskuma līmeņi, saskaņā ar kuriem izvērtēs pārskatā ietverto kvantitatīvo informāciju.

Procedūru veikšana

Kad plāns ir sastādīts un revidenta rīcībā nonāk ilgtspējas pārskata projekts (maksimāli gatava versija), var sākties pārbaudes procedūru veikšana un iekšējo kontroļu testēšana. Datumi, kuros tiks veikta pārbaude, parasti tiek skaidri definēti revīzijas pakalpojumu līgumā (t.sk. informācijas sniegšanas grafiks ar konkrētiem datumiem).

Starp veicamajām procedūrām var izdalīt divas svarīgākās: revidents pārbauda (1) ilgtspējas pārskatā atklātās informācijas atbilstību standartā prasītajam un (2) veic šīs informācijas un datu pārbaudi. Jāpiemin, ka arī pielietotajai metodoloģijai jābūt pietiekami caurskatāmai. Piemēram, ja ir aprēķināts kāds specifisks koeficients, tad teorētiski būtu jāiekļauj jeb jāapraksta arī aprēķināšanas formula tā, lai lasītājs būtu spējīgs pārrēķināt.

Pārbaudes process vidēji aizņem 6–8 nedēļas (dokumentu pieprasīšana, intervijas, datu analīze utt.) Ar to jārēķinās, plānojot resursus un laiku.

Gala ziņojumu sniegšana

Ilgspējas pārskatu, kas faktiski būs daļa no gada pārskata vadības ziņojuma, apstiprina uzņēmuma valde (un padome, ja tāda ir). Pirms revidents izdod parakstītu pārbaudes ziņojumu uzņēmuma vadībai, tāpat kā par finanšu pārskatu, ir jāiesniedz revidentam vadības parakstīta atbildības vēstule, kur uzņēmuma vadība apstiprina, ka pārskatā nav būtisku neatbilstību, ka vadība ir sniegusi informāciju par visiem būtiskajiem faktiem, kas varētu ietekmēt uzņēmuma darbību, un ir nodrošinājusi pieeju visai revidenta pieprasītajai informācijai.

Neatkarīga revidenta ierobežotas pārliecības apliecinājuma ziņojumā par ilgspējas pārskatu ietvertā informācija

Atlasītā informācija un ziņošanas kritēriji	"Mēs izvērtējam kvalitatīvo un kvantitatīvo informāciju, kas atklāta 20XX. gada Ilgtspējas pārskatā saskaņā ar XX standartu (Atlasītā informācija). Mēs izvērtējam Atlasīto informāciju saskaņā ar XX standarta prasībām (Ziņošanas kritēriji)."
Sabiedrības Vadības atbildība	Vadība ir atbildīga par iekšējās kontroles izstrādi, metodoloģijas un vadlīniju izveidi, Atlasītās informācijas sagatavošanu, izvērtēšanu un ziņošanu saskaņā ar Ziņošanas kritērijiem, kā arī tās precizitāti, pilnīgumu un noformējumu.
Revidenta atbildība	Revidents ir atbildīgs par pārbaudes plānošanu un izpildi, neatkarīgu secinājumu izdarīšanu, pamatojoties uz veiktajām procedūrām un iegūtajiem pierādījumiem, un to sniegšanu Sabiedrības Vadībai.
Revidenta neatkarība un kvalitātes kontrole	Tiek minētas konkrētas neatkarības un citas ar ētiku saistītas prasības, ko ievēro revidents, kā arī piemērotie kvalitātes standarti.
Veikto procedūru apkopojums	Ziņojumā tiek uzskaitītas konkrētas procedūras, ko revidents veicis, lai pārbaudītu, ka Atlasītajā informācijā nav būtisku neatbilstību, - intervijas, procesu izvērtēšana, datu salīdzināšana ar iekšējo dokumentāciju un finanšu informāciju, pārskatā atspoguļotās informācijas atbilstības ziņošanas kritērijiem izvērtējums u.c.
Ziņošanas un mērījumu metodoloģijas	"Saskaņā ar Ziņošanas kritērijiem ir virkne dažādu, bet pieņemamu mērījumu un ziņošanas metožu. Atlasītā informācija ir jālasa, ņemot vērā Vadības izmantoto metodoloģiju, kā aprakstīts 20XX. gada Ilgtspējas ziņojumā un par kuru ir pilnībā atbildīga Sabiedrība."
Secinājums	"Pamatojoties uz mūsu pārbaudi, mūsu uzmanības lokā nav nonākuši tādi apstākļi vai fakti, kas mums liktu uzskatīt, ka 20XX. gada Ilgtspējas pārskats nav sagatavots, visos būtiskajos aspektos, atbilstoši Ziņošanas kritērijiem."
Lietošanas un izplatīšanas ierobežojums	"Šis ziņojums, iekļaujot secinājumu, ir sagatavots tikai un vienīgi Sabiedrības Vadībai, lai palīdzētu tai izpildīt ziņošanas pienākumu par Sabiedrības ilgspējas darbībām un aktivitātēm. Mēs atļaujam šo ziņojumu iekļaut 20XX. gada Ilgtspējas pārskatā, kas tiks publicēts ..."

Kā labāk sagatavoties ilgspējas pārskata pārbaudei?

Noslēgumā aicinām iepazīties ar jautājumiem, uz kuriem uzņēmumam būtu jāatbild, lai tas būtu gatavs ilgspējas pārskata pārbaudei:

1. Kāds ir ilgspējas pārskatā iekļautās informācijas sagatavošanas, izvērtēšanas un ziņošanas process?
2. Kādus iekšējās kontroles elementus uzņēmums ir ieviesis un uztur attiecībā uz ilgspējas pārskata izstrādi?
3. Kādas informācijas sistēmas, rīkus un primāros avotus uzņēmums izmanto ilgspējas pārskatā iekļautās kvantitatīvās informācijas ieguvei, apkopošanai un pārbaudei?
4. Vai ilgspējas pārskata izstrādē uzņēmums ir izmantojis vai paļāvies uz trešās puses sagatavotiem datiem vai informāciju?
5. Kā tiek nodrošināta ilgspējas pārskatā iekļautās informācijas precizitāte un pilnīgums?
6. Kurš darbinieks(-i) ir atbildīgs(-i) par 2. un 5. jautājumā norādīto darbību veikšanu?
7. Kāds ir uzņēmuma būtisko ilgspējas aspektu noteikšanas process un vai tas ir dokumentēts?
8. Kāda ir uzņēmuma augstākās vadības loma ilgspējas pārskata izstrādes procesā?

Šis raksts ir sagatavots, papildinot *PwC ESG Academy* vebināru cikla jaunās sezonas 5. moduli "Ilgspējas pārskata izveide un ārējā pārbaude (audits)". Ja par ilgspējas tēmām vēlaties uzzināt vairāk, aicinām pieteikties vebināru ierakstiem [šeit](#).

Aicinām pieteikties [PwC Latvija ilgspējas jaunumu saņemšanai](#), lai ērti sekotu līdzi aktualitātēm ilgspējas

jomā!